

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Nunquid census tam temporales quam perpetui sint liciti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ut pro usu illius pecuniæ certam pensionem recipiat. Veruntamen argumenti huius vitia præmissa negatur. In primis inquam constituere censum super usum pecuniæ, non est usura, nisi saluo id capitali fiat, puta cum obligatione restituendi pretium, nam tunc esset mutuum. Si autem tibi in perpetuum mille conferrem ducatos, nihil verat quin possem de eorum usu pensionem recipere. Idq. pater. Primo, quia possum illos dare conventionione facta, ut tu eiu'dem emas fundum fructiferum, quem si non emeris, tua erit culpa. Et hoc ipsum ait Baldus in feudis. Si de feudo vasallus, Lyrica. Præterea, hoc habet vim contractus societatis. Secundo, & altera quoque præmissa est falsa. Etenim personalis census non constituitur super usum pecuniæ, sed est ius petendi, recipiendiq. a personalem pensionem. Neq. vero Extravagantes Martini & Calixti eandem quarant conclusionem nostram vlllo pacto auersantur. At vero hoc in primis admonitio opus est, quæ cum in Conciliorum Summa quam reuere noster Miræ. neq. sine publico commodo, neq. sine priuata laude compilauit, post dictas Extravagantes in formam vnius redactas, appensas in spexeris sex conditiones ad æquitatem hmoi contractum requiritas, non intelligas easdem in dictis Extravagantibus ut necessarias extare, pontificiæ auctoritate polle, sed auctorem ipsum iudicio suo, quod per egregium est, illas ceu necessarias collegisse. Earum aut conditionum prima est, quæ censuales redditus cõsignandi sunt in rebus certis, puta domo vel agro, quæ solæ maneat eiusdem soluedis census obligate. Quæ quidem conditio ne refutatur personales census. Atq. cõditio illa nequaquam ex Extravagantibus colligitur Bulla. n. hoc in sola enarratione, Pontifici præposito continet, quæ res exprimitur, quæ permanent obligate. Tñ postea in approbatione non excludit quin super personam possint institui. Enimvero illic tantu fit mentio de realibus censibus, quos Bulla approbat, nulla in fit de personalibus quos non subinde reprobat. Secunda autem eiusdem auctoris conditio, nempe quæ iullo pretio emantur census, statimque tpe contractus integrum soluarur idẽ soluarur pretium, pro priori membro vera est, non quod si pretium non esset instituta tunc fieret contractus usurarius, siqui-

dem res illic vendibilis emitur, sed quæ esset iniustus. Sicut dum res pretio digna, pluris minorisve iusto distrahitur. At vero quantum ad scd m. membru, nullam præfert probabilitatem. Nam licet in narratione Bulla id quoq. ponatur, nõ tñ in approbatione tanquam necessarium constituitur. Quid. n. verat quo minus veluti in ceteris contractibus venditor census emptori valeat partem pretij credere. Neq. quinta conditio ex eadem Bulla colligitur, nepe quæ si res super quibus constitutus est census, perierint emptor cogi deinceps nequeat ad soluendum censum. Nam Bulla cl. u'ula id solum cauetur, ne pereuntibus bonis cogantur venditores censum redimere. Haud tñ prohibetur, quin possint cogi pensionem soluere. Immo si extinctis bonis liberi debitores restarent a pensionis debito profecto id Pontifices explicuissent. Quare cum hoc tacerint, insinuantur licitos quoque esse etiam personales census quamuis quia non sunt vq. adeo emptoribus tuti, non erant tunc forte in illis artibus in usu. Et ideo Pontifices non fuerunt de illis requisiti. Et per hæc quoque monstratur sexta conditio non esse necessaria, ut supra dictum est videlicet, quod sit necessarium censum constitui supra rem fructuosam, atque adeo ut fructuum ualorem non excedat.

ARTICVLVS II.

Utrum census tam temporales, quam perpetui sint liciti.

Satis erat in genere questionem decidisse, nisi quod nonnulla sunt tam de temporalibus quam de perpetuis peculiaribus dubia. Quæritur ergo, an utrunque istorum genus sit licitum? Et de perpetuis arguitur a parte negatiua. Si essent liciti, sequeretur quod non solum uenditor, uerum & eius successores perpetuo manerent eodem pensionis iure irretiti. Consequens tamen uideretur iniquum, maxime postquam res perierint, super quibus constitutus est census.

Secunde arguitur contra conditiones, quibus solet perpetuitas hæc firmari, nempe ut uenditor teneatur prædia seruare super quibus constituitur, neque illa possit absque censuarij facultate ab alienare, quod

Primū arg.

Secūdū.

quod eius facultate vendiderit, decima nihilominus vel vigesima pars illi obueniat. Tertio, quod nisi statis terminis soluerit, rebus orbetur super quibus consignatus est census. Quarto, quod etiam si res ipsa dispareat, nihilominus maneat obligata persona. Addunt & fideiussores & sexcenta alia munimenta quae non satis apparent aequitati amica. Tertio contra temporarios arguitur. Si liciti essent, sequeretur non posse minoris emi quam sit omnium pensionum summa. Vt si in decennium census emas aureorum decem, non valeres minoris quam centum emere. Nam alias quidquid ultra reciperes sorti adhiberes, & tamen

Tertium

contrarius est usus. Quarto arguitur. Si liceret temporaneos emere census, perinde liceret, non solum in tempus certum, verum & in incertum, ut puta seculares, emere, quantum videlicet qui emptoris sculo vitaeque durarent, quos vitalitios vocant, hoc autem tum iniustum appareret, quia cum vitae periodum solus Deus noverit, usui saepe veniret multo plus durare, quam venditor credidisset, ac perinde grauer laderetur, tunc etiam inde periclitaretur charitas. Nancisceretur inquam inde occasione venditor exoptandi emptori mortem.

Quartum

Duo bus conclusionibus ad questionem responderetur. Prior. Non modo perpetui census licite emuntur verum etiam in illis minor est usura suspicio, quam in temporalibus. Conclusio ex his quae dicta sunt, euidenciam sortitur, quoniam ille merus est venditionis emptionisque contractus, ac si praedia emas, aut quaeuis alia, quae iure hereditario tuis posteris relinquas. Quos fit, ut huiusmodi census neququam esse possint meri personales, sed debent esse non solum reales, verum & rebus immobilibus infixi. Nam reliqua omnia collapsa tempore dilabuntur. Quapropter Clement. supra citata. Exiit. Annui, inquit, reditus intra immobilia censentur a iure. Atque eo minorem praefertunt effigiem usurae, quod pretium nunquam est emptori reddendum. Posterior conclusio. Pari iure licet emere temporales census seu certi temporis, ut in decennium, vel in alium quem quemlibet terminum, seu incerti, puta seculares pro ementis vita aut filiorum. Conclusio est nota. Quia hic etiam distinguitur a pretio merx quae est

Prima conclusio

ius petendi pensionem. Quare nisi in pretio, de quo statim dicemus, iniquitas esset, nulla macula talis contractus inficitur. Etenim sicut potest quisque fundum suum alteri in emphyteusum pro sua vita dare et remota pensione ita vice versa potest & recipere remota pensione ad vitam vendere. Item vnusquislibet potest alienum praedium ad vitam conducere, cuius fructibus viuatur ergo non & eius super eodem praedio emere recipiendi taxat pecuniam? Adeo, quod & de bonis ecclesiae id ipsum permittit Clement. j. de rebus Ecclesiae non alien. nempe quod ingruente necessitate possit praelatus pro sua vita possessionem Ecclesiasticam alienare, ergo & potest emptor pro sua annuos emere redditur.

Rõ conclusio

In conclusionibus ergo nulla est ambiguitas praeter illas quae per argumenta insinuantur. Quarum prima est in primo, vtrum omnis obligatio perpetui census perpetuo in haeredes descendat. Nam dum census super aedibus, aut mortalibus, aut re simili constituitur, ratio persuadere videtur ut re tali diruta non debeat illa obligatio amplius haeredes premere, & ranciam supra dictum est obligationem rei in personam refundi, qua ideo extincta nihilominus similiter teneri personam. Quod si verum esset, deberet eadem obligatio ad haeredes permanere. Quod quidam ab iudum arbitrantur. Ad hoc tamen per hanc distinctionem respondeatur. Quando perpetuus census super bonis incertis constituitur: scilicet super his, quae homo possidet, possessurusve est, tunc obligatio ad haeredes permeat, siue in bona quae tunc venditor habebat succedant, siue, illa interemptis, in alia, quoniam illa omnia sunt eidem solutioni obnoxia. Et ideo haeredes tunc ipsi sibi videant, dum haereditatem acceptant. Nam qui sensum vendidit potuit cuncta sua praesentia, futuraque bona illo innodare vinculo. Quando vero census constituitur in rem hanc consignatam non prorsus perpetua, qualia sunt aedificia, neque alia hypotheca contractus firmantur, non prorsus censetur perpetuus census, sed tantum quantum res duratura est & persona, quae vendidit fuerit superstes. Si illa personalis obligatio non succedit in haeredes nisi ratione illius signata rei. De pretio autem perpetuorum censuum dicere aliud non possumus, quam quod non

Posterior conclusio

non

non solum quantitas census existimari de-
bet, uerum stabilitas ac firmities super qui-
bus constituitur. Quare iura super castra
& perpetua pascua, & prædia maioris sunt
pretij. Quare utique ratione non potest lege
vnum in uniuersum pretium constitui. Sed
illud est iustum quo publicitus sine ui &
dolo uenduntur. Tamen contingere pos-
sit, ut urgens pauperum necessitas eos cogat
uiliiori iusto emere. Quare non appar-
et iusto emi unum redimibilem numum
pretio decem, ut iam factiari incipit, quã-
uis ubi usus inualuerit, non prorsus condẽ-
narem. Fuit autem consultissimum frumẽ-
tarios census lege taxari, nempe, ut in fru-
mento soluerentur, sed æstimato pretio, u-
num pro quatuordecim penderetur. Emi-
si, ubi gratia grani census centum qua-
draginta aureis. Lex ergo præcipit, ut quo
niam iustum; pretium iustissime uariatur,
non tibi quotannis soluatur, nisi quantum
frumenti decem aureis æstimatur.

Circa secundum argumentum quo de
conditionibus reliquis hęc contractibus
apponi consuetis inquitur, hoc statim in
fronte firmissime asseueratur, nullam ab
illis contracti usuram maculam. Nam usura,
ut sæpe dictum est, inde tantummodo na-
scitur, ut res emitur, quæ uendibilis non est,
Nihil fecios hęc conditionibus inuadi
potest iustitia, per iniquitatem pretij, & ni-
miam uenditoris oppressionem. In primis
quod non possit uendi or bona illa super
quibus statum est census absque censuarij
scultate ab alienare, non est iniqua condi-
tio. Nam contingeret alias in alium possel-
forem demigrare, qui non esset usque adeo
rurus. Quod uero censuarius, dum ralem
facultatem confert, ualeat partem pretij
recipere, nihil meis auribus æquitatis ex-
hibet. Nam etsi in emphyteusi propterea
quod qui pensionem recipit, dominium
rei directum retinet, illo iure gaudeat, ta-
men quod censuarius qui nullum habet,
rei dominium pro mera facultate quam
conceditur uendendi, quidpiam recipiat,
profecto rationi non est consentaneum.
At si iure particulari regni permittitur, ni-
hil obloqui audeo. Item quod ad stabili-
tendos decem aut eos census cogatur uen-
ditor sufficientia hypothecare bona, ratio
sane potest. Quod autem sua bona dum
amplissima sunt, debeat ad maiorem cau-
telam sic colligare, ut neque illa diuende-

re, neque impignorare, neque ulla ratione
de illis disponere queat, profecto impor-
tabile onus est, quod miser ob solam ne-
cessitatem subire cogitur. Item, quod qui
uno uel duobus annis non soluerit, eisdem
obligatis possessionibus expolitur, non est
prorsus genere suo iniquum, quoniam po-
test id quidem in penam imponi. Et est l.
Tauri. 68. approbatum. At tamen ut pena
sit iusta, debet esse moderamine ad culpam
quãtitate temperata. Nam si esset nimia
non esset iusta. Illud autem postremum, ne
pe quod rebus pereuntibus persona nihilo-
minus obligata maneat, iam supra ostẽ-
sum est licere. In tertio argumento dubiũ
submouetur de pretio temporalium cen-
sum. Richa. n. q. 80. tenet posse emi tempo-
ralem pecuniarumque censum certi tem-
poris minori pretio, quam sit pensionum
summa. Possunt, inquit, non æginta aureis
emi decem in censum usque ad decennium.
Ratio inquit est, quod tanti æstimantur no-
naginta nunc, quanti centum id decennio
diuisim soluti. Hęc autem ratio nulla est,
nisi ubi uera sit emptio. Fallit namque in
mutuo, quoniam non licet tibi mutuare no-
naginta, ut illo modo recipias centum. Vn-
de cum idem ipse auctor metuar huiusmo-
di emptione in reduci ad mutuum, sub-
iungit tunc esse contractum licitum, quan-
do emptor mallet non emere, quam emere,
sed rogatu uenditoris emit. Addit in-
quam hoc temperamentum, arbitratus
non licere decem illa recipere ultra for-
tem nisi ratione cessantis lucris quod antea
dixerat tunc penitus licere quando mallet
mutuare non mutuare. At uero cum hoc
lucrum cessans, ut crebro supra diximus, su-
spectum sit, quando quis sponte mutuatur,
idque maxime impræsentiarum, nam qui
census emit, non putat se mutuare, ob id-
que non solum rogatur, uerum & rogans
emit, negare non possum, quoniam huiusmodi
contractus emendi pecuniarios census cer-
ti temporis suspensionem præferat, si mi-
nus sit pretium, quam census. Neque uero
sunt usu frequentes, neque esse decet, nisi
ubi aliquod subest dubium plus minusue
suscipiendi. Liceret inquam aureis nona-
ginta possessionem emere decennio dura-
turam, quæ singulis annis prolatura esset
fructus decem aureorum, liceretque adeo si-
miles emere fructuarios census. Nam cum
fructus sint in dubio, uere cognoscitur em-
Soto, de iust. & iure. P. p. ptio.

Altera
conuen-
tio ini-
qua que
in huius
modi cẽ-
sibus solet
apponi.

Ad ter-
tiu sent.
Richa.

Al fecu
cum ar.

Quod
etiam
recipit
partē p-
tini qua
concedit
facultate
uendi
quæ est.

prionis ratio, quasi ideo non vitatur quod fructus tractu temporis superaturi sint pretium, cum autem nonaginta ducatus, non possessionem, sed ius petendi in pecuniam centum emis, quæ in nullo versantur dubio, hoc enim supponamus, videlicet, quod neque timeantur expensæ, neque labores, neque ullum existat periculum, profecto vix potest discerni, quin sit mutuum. Perinde atque si nonaginta nunc dares cum obligatione ut post decennium redhiberetur tibi simul centum, ubi plana est usura. Nam quod soluantur per partes, vel simul in fine, nihil videt discriminis afferre. Quo circa absque formidine approbare non audeam, ut possint huiusmodi pecuniarij census certi temporis emi, nisi tanto profus pretio, quanta est omnium pensionum summa, ut sit omnino forma mutui. Si quis autem iudicio suo discreuerit inter solutionem centum faciendam in fine decem, & faciendam per annos, ipse sibi videat, tamen de hac ambiguitate articulo proximo redibit sermo. De censibus autem in certi temporis, puta ad vitam, vel quousque paternam ingredientis hereditatem & similes, dubitari non potest quin sint liciti. Etenim cum illic dubium sit quantum sis temporis viturus, quantumve tuus parens, quantum que subinde fructuum emptor precepturus sit, manifesta est emptionis venditionisque ratio.

ARTICVLVS III.

Vtrum licita sit emptio censuum cum pacto retrovendendi.

Primū
argum.

Postrema demum quæ inter præcipuas est dubitatio huiusmodi contractuum, versatur in pacto retrovendendi, vtrum sit licitum. Arguitur ergo a parte negativa. Nullo contractu iustitia seruatur nisi sit in commune bonum virtusque partis æquilibrium, ergo si licita esset conditio, qua venditori facultas sit redimendi censum deberet & eadem facultas emptori concedi, ut venditorem posset cogere ad redimendum, alias esset præiilo grauatus, hoc autem emptori non est licitum. nam si venditor ei teneretur pretium redhibere, mutuum censeretur, ac subinde usura esset, emptorem quidpiam ultra capitale recipere. Secun-

do arguitur. Si huiusmodi conuentum legitimum esset, sequeretur & legitimas pariter esse adiectiones, ut venditor nequeat ante certum tempus censum redimere, quod demque non minutius per partes, sed simul totum. Item quod non nisi vsque ad præfixum terminum sit ei integrum redimere, quo transacto perpetuus maneat. Hæc autem omnia grauamina, tum iniqua per se videntur, tum & sanctionibus contraria prædictarum. Extrauagantium Martini & Calixti. In contrarium autem est, quod in nulla istarum committi videtur usura. Quare nisi alia contractus iniustitia maculetur non est cur repellatur.

Pro decisione questionis huius discernit illo primum omnium in huiusmodi contractibus opus est, cuius in superioribus meminimus, nempe duplicem esse in eundem iudicandam prauitatem, scilicet usuram & iniustitiam. Nam ut supra dictum est, ubi res venditur, quæ nullo per se pretio est digna, usura est, ubi vero res vendibilis iniquo venditur pretio, citra usuram committitur iniustitia. Hoc præhabito fundamento quatuor conclusionibus ad questionem respondetur. Prima est. Nequaquam fas est censum emere cum pacto retrovendendi. Puta obligando venditorem ut eundem redimat eodem pretio, vel minori, nisi fructibus in sortem computatis nihil plus emptor recipiat, quam tribuit. Immo omnis talis contractus est manifeste usurarius. Hæc est conditio Extrauagantium Martini & Calixti, quæ quanquam illic non haberetur, est per se ipsam manifesta. Enim vero ubicunque traditur vel pecunia vel res quælibet usu consumptibilis cum pacto eandem rursus vel eius ualorem recipiendi, & aliquid ultra sortem illic usura uel patet, uel latet. Dum ergo mille dotatis censum emis qui tibi quotannis quinquaginta reddit uenditorem cogens, ut iterum ex te redimat, tutum reddis capitale tuum, quod ideo re uera mutuum, & ultra sortem recipis rei fructus. Hæc ergo est radix usuræ in huiusmodi contractibus. Dixerim cum pacto recipiendi ultra sortem, quoniam nil te uetat rem emere, sic cum uenditore conueniens, ut si tibi infra certum terminum displicuerit, reddatur contractus dummodo percipias fructus in sortem adnumeret. Eandem conclusionem lex etiam regni sanxit. Secunda con-